

The psychological analysis of creativity and imagination in the theories of Henry Corbin and Paul Ricoeur in understanding artistic work

Mahdi Khosravi Manesh¹, Inshalah Rahmati², Amir Maziar³

1. Ph.D Candidate in Hikmat Religious Art, Department of Hikmat Religious Art, Faculty of Art and Thought, Qom University of Religions and Religions, Qom, Iran. E-mail: Khosravim719@gmail.com

2. Associate Professor, Department of Philosophy, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: irahmatei@gmail.com

3. Assistant Professor, Department of Philosophy of Art, University of Arts, Tehran, Iran. E-mail: maziar1356@gmail.com

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article history:
Received 19 March 2024
Received in revised form
13 April 2024
Accepted 20 May 2024
Published Online 23 July
2025

Keywords:
creativity,
imagination,
artistic work,
henry corbin,
paul ricoeur,
philosophical view

ABSTRACT

Background: Creativity and imagination are fundamental elements in the process of artistic creation. These two concepts have attracted the attention of many thinkers throughout the history of philosophical and psychological thought. Among these thinkers, Henry Corbin and Paul Ricoeur, as two prominent philosophers, have each analyzed and interpreted these concepts in distinct ways.

Aims: this research was to examine and analyze the views of two prominent philosophers, Henry Corbin and Paul Ricoeur, on creativity and imagination, and the role of these concepts in understanding the artistic work.

Methods: The present study was a narrative review. Using keywords such as creativity, imagination, artistic work, Paul Ricoeur, Henry Corbin, philosophical perspective, searches were conducted in specialized databases including SID, Magiran, PubMed, Scopus, and Science Direct. A total of 23 articles were retrieved, and after reviewing the inclusion and exclusion criteria, 14 articles, including those not directly related to the subject and those with duplicate findings, were excluded.

Results: Corbin introduces imagination as an "independent realm" situated between the sensible world and the intelligible world. Ricoeur examines imagination from the perspectives of narrative and interpretation. According to Corbin, creativity in artistic processes stems from the artist's ability to access the realm of imagination and transform spiritual experiences and concepts into artistic works. Ricoeur views creativity through the lens of narrative construction and interpretation, believing that creativity in art results from the artist's ability to construct and reconstruct narratives that meaningfully depict human experiences and emotions.

Conclusion: Corbin and Ricoeur emphasize the connection between imagination, creativity, and spirituality. can lead to a better understanding of the spiritual and cultural role of imagination in human societies. These perspectives allow for a deeper comprehension of the profound relationship between cultural and artistic dimensions of humanity and aid in the development of concepts such as creativity, spirituality, and art across various human domains.

Citation: Khosravi Manesh, M., Rahmati, I., & Maziar, A. (2025). The psychological analysis of creativity and imagination in the theories of Henry Corbin and Paul Ricoeur in understanding artistic work. *Journal of Psychological Science*, 24(149), 107-120. [10.52547/JPS.24.149.107](https://doi.org/10.52547/JPS.24.149.107)

Journal of Psychological Science, Vol. 24, No. 149, 2025

© The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.24.149.107](https://doi.org/10.52547/JPS.24.149.107)

✉ **Corresponding Author:** Mahdi Khosravi Manesh, Ph.D Candidate in Hikmat Religious Art, Department of Hikmat Religious Art, Faculty of Art and Thought, Qom University of Religions and Religions, Qom, Iran.
E-mail: Khosravim719@gmail.com, Tel: (+98) 9380552168

Extended Abstract

Introduction

Creativity and imagination are central themes in both psychological and philosophical discourses, often regarded as essential components in the artistic process (Kushnir, 2022). These constructs are not only pivotal in the creation of art but also in understanding the broader cognitive and emotional experiences of humans. Throughout the history of thought, numerous scholars have delved into these concepts, exploring their implications and applications across various domains. Among these thinkers, Henry Corbin and Paul Ricoeur stand out for their profound and nuanced interpretations of creativity and imagination, each bringing a unique perspective that enriches our understanding of these complex phenomena (Speranza et al., 2022).

Henry Corbin, a distinguished philosopher and mystic, is renowned for his exploration of the imaginal world, a concept that bridges the gap between the sensible and the intelligible. Corbin's philosophy of imagination extends beyond mere image-making; it involves a transformative journey into a realm where spiritual and intellectual realities converge (Huang et al., 2021). This "mundus imaginalis" serves as a critical space where creativity unfolds, enabling artists to access and express deeper metaphysical truths through their works. Corbin's emphasis on the imaginal realm underscores the spiritual dimensions of creativity, positing it as a conduit for transcendent experiences and insights.

In contrast, Paul Ricoeur, a philosopher known for his work in hermeneutics and phenomenology, approaches imagination and creativity through the lens of narrative and interpretation. Ricoeur's theories highlight the narrative construction of reality, suggesting that imagination plays a crucial role in shaping our understanding of the world and ourselves. For Ricoeur, creativity is intricately linked to the ability to construct and reconstruct narratives, allowing individuals to make sense of their experiences and emotions (Tsunematsu, 2023). This narrative dimension of creativity is essential in the artistic process, as it enables artists to weave

complex, meaningful stories that resonate with human experiences.

The convergence of Corbin's and Ricoeur's theories offers a rich terrain for psychological analysis, particularly in understanding the role of creativity and imagination in the production of artistic works. While Corbin provides a framework that emphasizes the spiritual and metaphysical aspects of imagination, Ricoeur offers insights into the cognitive and interpretive processes that underpin creative expression. By examining these complementary perspectives, this study aims to elucidate the multifaceted nature of creativity and imagination, exploring how these elements contribute to the creation and appreciation of art (Hsu, 2019).

The objective of this research is to conduct a comprehensive psychological analysis of the theories of Henry Corbin and Paul Ricoeur, specifically focusing on their views regarding creativity and imagination in the context of artistic work. By integrating philosophical insights with psychological frameworks, this study seeks to enhance our understanding of the cognitive and emotional processes involved in artistic creation. Additionally, it aims to highlight the broader implications of these theories for the fields of psychology, art, and philosophy, suggesting new pathways for interdisciplinary research and practice.

Through a detailed examination of Corbin's and Ricoeur's writings, this study will explore several key questions: How do Corbin's and Ricoeur's theories conceptualize the relationship between imagination and creativity? What roles do these concepts play in the artistic process? How can their insights inform contemporary psychological theories of creativity and artistic expression? By addressing these questions, the study aims to provide a nuanced understanding of the psychological dimensions of creativity and imagination, contributing to the ongoing dialogue between philosophy, psychology, and the arts.

Method

Given the aim of the present study, this research was a narrative review. In the first step, the research question was determined, which was: "How can the views of Henry Corbin and Paul Ricoeur on creativity

and imagination contribute to a better understanding of the psychological processes related to the creation and interpretation of artistic works?" In the second step, databases and journal repositories such as Medline, SID, Magiran, PubMed, Scopus, and Science Direct were selected to identify and retrieve studies. Then, using a search strategy that combined keywords such as "creativity, imagination, artistic work, Paul Ricoeur, Henry Corbin, philosophical perspective," searches were conducted in these specialized databases. The inclusion criteria were scientific-research studies conducted between the years 2000 to 2024, and the exclusion criteria were a lack of direct relevance to the subject matter and the redundancy of findings.

After retrieving the relevant studies and excluding those not aligned with the study's objective, the quality of the remaining studies was assessed. For this purpose, the Carlson checklist was used, which categorizes studies into three groups: high quality, medium quality, and low quality. The criteria for categorization included the sampling method, data collection method, the suitability of the research design with the research objective, the explicit statement of findings, and the data analysis method. Subsequently, two independent reviewers examined and read the studies, scrutinizing them based on the mentioned criteria. The inter-rater agreement was then estimated, resulting in a kappa coefficient of 0.83. Finally, all sources were reviewed and confirmed by a third reviewer.

In the next step, to synthesize the studies, each document was carefully examined, and the views of the two philosophers on creativity and imagination were identified. In the final step, to validate the findings, five experts in the fields of philosophy, psychology, and art were asked to review the findings and provide their critiques.

Results

The findings of this study encompass several fundamental aspects, which are elaborated upon in the following sections:

Theoretical Differences and Similarities on Creativity and Imagination:

Analyzing the views of Henry Corbin and Paul Ricoeur reveals essential differences and similarities

between them. These differences and similarities are particularly significant in how they define and utilize the concepts of creativity and imagination, and their roles in artistic and psychological processes. For example, Corbin emphasizes the importance of the "imaginal world" as an independent space, while Ricoeur focuses on the role of "narrative and interpretation" in structuring human experiences. The potential findings in this area are discussed below:

Nature and Definition of Imagination:

Henry Corbin: Corbin introduces imagination as an "independent realm" that lies between the sensible and the intelligible worlds. This realm is a space where images and concepts can exist without the constraints of the material and logical world. Corbin believes that imagination is a primary source for spiritual and artistic creation.

Paul Ricoeur: Ricoeur examines imagination from the perspective of narrative and interpretation. He believes that imagination gives meaning to human experiences through the structuring and interpreting of narratives. For Ricoeur, imagination is a tool for reconstructing and redefining life experiences and individual identity.

Role of Creativity in Artistic Processes:

Henry Corbin: According to Corbin, creativity in artistic processes arises from the artist's ability to access the imaginal realm and transform spiritual experiences and concepts into artistic works. He believes that by utilizing imagination, artists can create unique works that represent transcendent and spiritual realities.

Paul Ricoeur: Ricoeur explores creativity within the framework of narrative construction and interpretation. He argues that creativity in art results from the artist's ability to construct and reconstruct narratives that meaningfully depict human experiences and emotions. These narratives help audiences gain a deeper understanding of their own lives and experiences.

Application of Imagination in Psychology:

Henry Corbin: Corbin posits that imagination plays a crucial role not only in art but also in psychological processes. He believes that imagination, as a source of inspiration and mental imagery, enables

individuals to transcend the limitations of the material world and access spiritual and mystical experiences.

Paul Ricoeur: Ricoeur emphasizes the role of imagination in reconstructing and redefining life experiences and individual identity. He suggests that through narrative and interpretation, imagination helps us organize and interpret the complex and contradictory experiences of life in a meaningful way.

Conclusion

The study ultimately shows that both Corbin and Ricoeur emphasize the connection between imagination, creativity, and spirituality. This emphasis can lead to a better understanding of the spiritual and cultural role of imagination in human societies. Their perspectives highlight the deep relationship between the cultural and artistic dimensions of humanity and contribute to the development of concepts such as creativity, spirituality, and art across various human domains.

Implications and Future Research:

This research underscores the necessity of integrating philosophical insights into psychological frameworks to enhance our understanding of creativity and imagination. Future research could further explore the practical applications of Corbin's and Ricoeur's theories in contemporary artistic practices and psychological therapies. Additionally, interdisciplinary studies that bridge the gap between philosophy, psychology, and the arts could provide new pathways for understanding the complex interplay between imagination, creativity, and human experience.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is taken from Mehdi Khosravi Manesh's doctoral dissertation in the field of religious art and philosophy at the University of Religions and Sects of Qom.

Funding: This study was conducted as a PhD thesis with financial support.

Authors' contribution: This article was extracted from the doctoral dissertation of student Mehdi Khosravi Manesh, under the guidance of Dr. Inshallah Rahmati and the advice of Dr. Amir Maziar.

Conflict of interest: The authors also declare that there are no conflicts of interest in the results of this study.

Acknowledgments: We would like to express our gratitude to the research supervisors and consultants who participated in this research.

تحلیل روانشناختی خلاقیت و خیال در نظریات هانری کربن و پل ریکور در فهم اثر هنری

مهدی خسروی منش^۱، انشالله رحمتی^۲، امیر مازیار^۳

۱. دانشجوی دکتری حکمت هنر دینی، گروه حکمت هنر دینی، دانشکده هنر و اندیشه، دانشگاه ادیان و مذاهب قم، قم، ایران.

۲. دانشیار، گروه فلسفه، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳. استادیار، گروه فلسفه هنر، دانشگاه هنر، تهران، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۲۹

بازنگری: ۱۴۰۳/۰۱/۲۵

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۳۱

انتشار برخط: ۱۴۰۴/۰۵/۰۱

کلیدواژه‌ها:

خلاقیت،

خیال،

اثر هنری،

پل ریکور،

هانری کربن،

دیدگاه فلسفی

زمینه: خلاقیت و خیال از عناصر اساسی در فرایند آفرینش هنری به شمار می‌آیند. این دو مفهوم در طول تاریخ تفکر فلسفی و روانشناختی مورد توجه متفکران قرار گرفته‌اند. این متفکران، هانری کربن و پل ریکور، هر یک به گونه‌ای متفاوت به تحلیل این مفاهیم پرداخته‌اند. **هدف:** این پژوهش بررسی و تحلیل دیدگاه‌های هانری کربن و پل ریکور در مورد خلاقیت و خیال و نقش این مفاهیم در فهم اثر هنری بود.

روش: این مطالعه یک مروری نقلی بود. با استفاده از کلیدواژه‌های خلاقیت، خیال، اثر هنری، پل ریکور، هانری کربن، دیدگاه فلسفی در پایگاه‌های اختصاصی نظیر، Science Direct، Scopus، PubMed، Magiran، SID، مقاله‌های پژوهشی استخراج شد. تعداد ۲۳ مقاله بازیابی شده و پس از بررسی ملاک‌های ورود و خروج، ۱۴ مقاله از جمله مقالاتی که ارتباط مستقیمی با موضوع بحث نداشتند و مقالات با یافته‌های تکراری حذف شدند.

یافته‌ها: کربن، خیال را به عنوان یک "عالم مستقل" معرفی می‌کند که بین عالم محسوس و عالم معقول است. ریکور، خیال را از دیدگاه روایت و تأویل مورد بررسی قرار می‌دهد. از دیدگاه کربن، خلاقیت در فرایندهای هنری ناشی از توانایی هنرمند در دسترسی به عالم خیال و تبدیل تجربیات و مفاهیم معنوی به آثار هنری است. ریکور خلاقیت را در قالب فرایند روایت‌پردازی و تأویل بررسی می‌کند. او خلاقیت در هنر را نتیجه توانایی هنرمند در ساختن و بازسازی روایت‌ها می‌داند که تجربیات و احساسات انسانی را به شکلی معنادار به تصویر می‌کشند. **نتیجه‌گیری:** این مطالعه نشان می‌دهد که کربن و ریکور به ارتباط میان خیال، خلاقیت و معنویت تأکید دارند که می‌تواند به فهم بهتری از نقش معنوی و فرهنگی خیال در جوامع انسانی کمک کند. این دیدگاه‌ها امکان می‌دهد تا از ارتباط عمیق بین ابعاد فرهنگی و هنری انسان بیشتر مشخص شود و به توسعه مفاهیمی مانند خلاقیت، معنویت و هنر در حوزه‌های مختلف انسانی کمک کنند.

استناد: خسروی منش، مهدی؛ رحمتی، انشالله؛ و مازیار، امیر (۱۴۰۴). تحلیل روانشناختی خلاقیت و خیال در نظریات هانری کربن و پل ریکور در فهم اثر هنری. مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۴، شماره ۱۴۹، ۱۰۷-۱۲۰.

DOI: [10.52547/JPS.24.149.107](https://doi.org/10.52547/JPS.24.149.107) شماره ۱۴۹، ۱۴۰۴.

✉ نویسنده مسئول: مهدی خسروی منش، دانشجوی دکتری حکمت هنر دینی، گروه حکمت هنر دینی، دانشکده هنر و اندیشه، دانشگاه ادیان و مذاهب قم، قم، ایران.

رایانامه: khosravim719@gmail.com؛ تلفن: ۰۹۳۸۰۵۵۲۱۶۸

مقدمه

خلاقیت^۱ و خیال^۲ دو مفهوم بنیادی در روانشناسی و فلسفه هنر هستند که تأثیر عمیقی بر فرآیندهای شناختی، عاطفی، و هنری انسان دارند. این مفاهیم به طور گسترده‌ای مورد توجه روانشناسان، فیلسوفان و هنرمندان قرار گرفته‌اند، زیرا نقشی حیاتی در توسعه و گسترش ظرفیت‌های ذهنی و هنری ایفا می‌کنند (مایو، ۲۰۱۷). خلاقیت به عنوان توانایی تولید ایده‌های نوآورانه و اصیل، نشان‌دهنده پتانسیل انسان برای نوآوری و تغییر است. این توانایی در علوم شناختی و روانشناسی مثبت، به عنوان یکی از ویژگی‌های اصلی ذهن انسان شناخته می‌شود که به او امکان می‌دهد تا مسائل پیچیده را حل کرده و راه‌حل‌های جدیدی برای مشکلات بیابد (فورستبرگ، ۲۰۲۱). خیال به عنوان فرایند تصور و تصویرسازی ذهنی، نیز به همان اندازه اهمیت دارد. این مفهوم به هنرمندان امکان می‌دهد تا تصاویر، داستان‌ها و ایده‌های منحصر به فردی خلق کنند که قادر باشند تأثیرات عمیقی بر مخاطبان بگذارند (فریستاینسون، ۲۰۱۹). خیال‌پردازی، برخلاف تصور رایج، تنها یک فعالیت کودکانه یا فرعی نیست، بلکه یک فرایند پیچیده و حیاتی است که به انسان‌ها اجازه می‌دهد تا از مرزهای واقعیت عبور کرده و به عوالم جدیدی دست یابند. این فرایند، در ایجاد آثار هنری، نوشتن داستان‌ها، و حتی در حل مسائل علمی و فنی، نقش بی‌بدیلی ایفا می‌کند (کریستنسون اوگلا، ۲۰۲۲).

هانری کربن و پل ریکور دو فیلسوف برجسته‌ای هستند که هر یک به شکلی متمایز به بررسی و تحلیل مفاهیم خلاقیت و خیال پرداخته‌اند. کربن با تأکید بر مفهوم "عالم خیال"، این فضا را به عنوان یک عالم مستقل و واسطه‌ای بین عالم محسوس و عالم معقول معرفی می‌کند (سیمونی و همکاران، ۲۰۱۸). او بر این باور است که خیال، نه تنها یک ابزار ساده برای تصویرسازی، بلکه یک منبع اصلی برای آفرینش معنوی و هنری است. کربن با بهره‌گیری از منابع اسلامی و عرفانی، به بررسی این مفهوم پرداخته و نشان می‌دهد که چگونه عالم خیال می‌تواند به عنوان یک منبع الهام برای هنرمندان و متفکران عمل کند (ساجنبرگ، ۲۰۱۸). او معتقد است که خیال، یک واسطه بین دنیای مادی و معنوی است که از طریق آن، انسان‌ها قادر به تجربه و درک واقعیت‌های فراتر از دنیای مادی می‌شوند (جوزفسون و همکاران، ۲۰۲۲). از سوی دیگر، پل ریکور با تمرکز بر مفهوم "روایت

و تأویل"، نقش خیال را در فرآیندهای تفسیری و ساختاردهی به تجربیات انسانی مورد بررسی قرار می‌دهد (روسو، ۲۰۲۱). او بر این باور است که خیال، از طریق روایت، به ما کمک می‌کند تا به تجربیات و رویدادهای زندگی خود معنا ببخشیم. ریکور تأکید می‌کند که روایت‌ها، نه تنها ابزارهایی برای بازگو کردن وقایع هستند، بلکه ساختارهای معنایی پیچیده‌ای هستند که به ما امکان می‌دهند تا تجربیات خود را سازماندهی و تفسیر کنیم. او معتقد است که از طریق روایت، ما قادر به بازسازی و بازتعریف هویت خود هستیم و این فرآیند خلاقانه، نقش حیاتی در تکوین شخصیت و خودشناسی ما دارد (میسل و بیرکلوند، ۲۰۲۰). هر دو فیلسوف، با رویکردهای متفاوت خود، بر اهمیت خلاقیت و خیال در فهم و تفسیر تجربه انسانی تأکید دارند. دیدگاه‌های کربن و ریکور، هرچند در مبانی و روش‌های خود متفاوتند، اما در نهایت به این نتیجه مشترک می‌رسند که خلاقیت و خیال، اجزای جدایی‌ناپذیر از فرآیندهای شناختی و هنری انسان هستند. این تفاوت‌ها و شباهت‌ها در دیدگاه‌های آن‌ها، زمینه‌ای غنی برای پژوهش‌های بین‌رشته‌ای فراهم می‌کند که می‌تواند به تعمیق فهم پژوهشگران از نقش خلاقیت و خیال در زندگی انسان کمک کند.

خلاقیت و خیال، به‌ویژه در زمینه هنر، نقش حیاتی دارند. خلاقیت به هنرمندان اجازه می‌دهد تا فراتر از محدودیت‌های روزمره فکر کنند و به تولید آثار هنری نوآورانه بپردازند که نه تنها از لحاظ بصری و زیبایی‌شناختی جذاب هستند، بلکه می‌توانند مفاهیم پیچیده و عمیقی را منتقل کنند. هنر، به واسطه خلاقیت، به یک ابزار قدرتمند برای بیان احساسات، افکار و تجربیات انسانی تبدیل می‌شود (هسو، ۲۰۱۹). این فرایند خلاقانه به هنرمندان امکان می‌دهد تا به واسطه آثار خود، به نقد جامعه، فرهنگ، و مسائل انسانی بپردازند و مخاطبان خود را به تفکر و تأمل وادارند.

خیال نیز در این مسیر نقش مهمی ایفا می‌کند. خیال‌پردازی هنرمندانه به هنرمندان اجازه می‌دهد تا دنیاهای جدیدی بسازند که ممکن است در واقعیت وجود نداشته باشند، اما از طریق هنر، به زندگی بخشیده می‌شوند (فین و همکاران، ۲۰۲۳). این دنیاهای خیالی می‌توانند به مخاطبان امکان دهند تا از طریق تخیل خود، به عمق مفاهیم و احساسات هنرمند دست یابند و تجربه‌ای فراتر از واقعیت روزمره داشته باشند. به عبارت دیگر، خیال در

1. Creativity

2. Imagination

هنر نه تنها به خلق آثار جدید کمک می‌کند، بلکه به تفسیر و درک عمیق‌تر این آثار توسط مخاطبان نیز یاری می‌رساند (وایزمن و وات، ۲۰۲۲). تحلیل مقایسه‌ای دیدگاه‌های هانری کربن و پل ریکور می‌تواند به روشن شدن تفاوت‌ها و شباهت‌های نظری آن‌ها در زمینه خلاقیت و خیال کمک کند. کربن با تأکید بر "عالم خیال"، به بررسی عمق و گستردگی این مفهوم در سنت‌های عرفانی و فلسفی می‌پردازد. او بر این باور است که عالم خیال، یک فضای میانجی است که انسان‌ها از طریق آن قادر به دسترسی به حقایق معنوی و متعالی می‌شوند (کوهانک و همکاران، ۲۰۲۲). این دیدگاه، خلاقیت و خیال را به عنوان ابزاری برای آفرینش هنری و همچنین تجربه‌های دینی و عرفانی معرفی می‌کند.

ریکور، از سوی دیگر، با تمرکز بر "روایت و تأویل"، نقش خیال را در فرایندهای ساختاری و معنایی بررسی می‌کند. او معتقد است که روایت، به عنوان یک ساختار خلاقانه، به ما کمک می‌کند تا تجربیات زندگی را تفسیر و معنا کنیم (روح، ۲۰۲۱). از نظر ریکور، خیال از طریق ایجاد و بازسازی روایت‌ها، نقش کلیدی در شکل‌دهی به هویت و درک ما از جهان ایفا می‌کند. این رویکرد به ویژه در تحلیل آثار ادبی و هنری، جایی که داستان‌ها و روایت‌ها به عنوان ابزارهای اصلی بیان و تفسیر به کار می‌روند، اهمیت ویژه‌ای دارد (بوکور و همکاران، ۲۰۲۳).

اگرچه هر یک از این فیلسوفان به طور جداگانه به مفاهیم خلاقیت و خیال پرداخته‌اند، اما تاکنون یک تحلیل جامع و مقایسه‌ای از دیدگاه‌های آن‌ها وجود ندارد که به روشنی تفاوت‌ها و شباهت‌های این دو دیدگاه را نشان دهد و نقش آن‌ها را در تفسیر روانشناختی اثر هنری تبیین کند. این شکاف در تحقیقات موجود، ضرورت انجام یک مطالعه جامع و دقیق را برای تحلیل و مقایسه دیدگاه‌های کربن و ریکور در این زمینه آشکار می‌سازد. این مطالعه نه تنها از نظر تئوریک اهمیت دارد، بلکه از لحاظ عملی نیز می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای داشته باشد. فهم عمیق‌تر از مفاهیم خلاقیت و خیال می‌تواند به بهبود روش‌های آموزشی در زمینه‌های هنر و روانشناسی کمک کند. به عنوان مثال، با بهره‌گیری از دیدگاه‌های کربن و ریکور، می‌توان برنامه‌های آموزشی و درمانی جدیدی طراحی کرد که به هنرمندان و دانشجویان هنر کمک کند تا توانایی‌های خلاقانه و تخیلی خود را بهبود بخشند. همچنین، این مطالعه می‌تواند به توسعه رویکردهای نوین در روانشناسی هنری منجر شود که درک ما از فرایندهای ذهنی مرتبط با

آفرینش هنری را تعمیق بخشند. این پژوهش همچنین می‌تواند به گسترش مطالعات میان‌رشته‌ای بین فلسفه، روانشناسی، و هنر کمک کند. با بررسی دیدگاه‌های کربن و ریکور و مقایسه آن‌ها، می‌توان به درک جامعی از تعاملات پیچیده بین این رشته‌ها دست یافت و زمینه‌ساز تحقیقات بیشتری در این حوزه شد. این مطالعات میان‌رشته‌ای می‌توانند به توسعه نظریه‌ها و مدل‌های جدیدی منجر شوند که قادر به تبیین بهتر و کامل‌تر پدیده‌های مرتبط با خلاقیت و خیال باشند. خلاقیت و خیال از عناصر اساسی در فرایند آفرینش هنری به شمار می‌آیند. این دو مفهوم در طول تاریخ تفکر فلسفی و روانشناختی مورد توجه بسیاری از متفکران قرار گرفته‌اند. در میان این متفکران، هانری کربن و پل ریکور به عنوان دو فیلسوف برجسته، هر یک به گونه‌ای متفاوت به تحلیل و تفسیر این مفاهیم پرداخته‌اند. نظریات کربن و ریکور، هر دو، تأثیر عمیقی بر فهم ما از فرایندهای روانشناختی مرتبط با خلق اثر هنری داشته‌اند. این پژوهش به دنبال بررسی و تحلیل دیدگاه‌های این دو فیلسوف در مورد خلاقیت و خیال، و نقش این مفاهیم در فهم اثر هنری است. خلاقیت و خیال دو مقوله مهم در روانشناسی و فلسفه هنر هستند که به طور گسترده‌ای در نظریات هانری کربن و پل ریکور مورد بحث قرار گرفته‌اند. کربن با تأکید بر مفهوم "عالم خیال" و ریکور با تمرکز بر "روایت و تأویل"، هر دو به نقش حیاتی این عناصر در فرایند هنری اشاره کرده‌اند. با این حال، تفسیرهای متفاوت آن‌ها از این مفاهیم می‌تواند منجر به درک‌های مختلفی از نحوه خلق و فهم اثر هنری شود. در حال حاضر، یک تحلیل جامع و مقایسه‌ای از دیدگاه‌های این دو فیلسوف در زمینه خلاقیت و خیال وجود ندارد که بتواند به روشنی تفاوت‌ها و شباهت‌های این دو دیدگاه را نشان دهد و نقش آن‌ها را در تفسیر روانشناختی اثر هنری تبیین کند. هدف از این پژوهش، تحلیل روانشناختی نظریات هانری کربن و پل ریکور درباره خلاقیت و خیال و بررسی نقش این مفاهیم در فهم اثر هنری است. این پژوهش تلاش می‌کند تا با شناسایی و تحلیل دیدگاه‌های این دو فیلسوف، به یک درک جامع‌تر از فرایندهای روانشناختی مرتبط با آفرینش و تفسیر هنر دست یابد و نقاط مشترک و تفاوت‌های این دیدگاه‌ها را روشن سازد. این تحلیل می‌تواند به تعمیق فهم ما از رابطه میان خلاقیت، خیال و هنر کمک کند و زمینه‌ساز تحقیقات بیشتری در این حوزه شود. براساس آنچه ذکر شد سوال اصلی پژوهش حاضر این است که چگونه دیدگاه‌های هانری کربن و پل ریکور در مورد

روانشناسی و هنر درخواست شد تا بر یافته‌های بدست آمده نظارت داشته باشند و نقدهای خود را ارائه دهند.

یافته‌ها

یافته‌ها در این مطالعه شامل چند جنبه اساسی است که در ادامه به تفکیک هریک از ابعاد توضیح داده شده است.

تفاوت‌ها و شباهت‌های نظری در مورد خلاقیت و خیال:

تحلیل دیدگاه‌های هانری کربن و پل ریکور می‌تواند به شناسایی تفاوت‌ها و شباهت‌های اساسی میان آن‌ها بپردازد. این تفاوت‌ها و شباهت‌ها در نحوه تعریف و استفاده از مفاهیم خلاقیت و خیال و نقش آن‌ها در فرآیندهای هنری و روانشناختی به‌ویژه مهم هستند. به عنوان مثال، کربن بر اهمیت "عالم خیال" به عنوان یک فضای مستقل تأکید دارد، در حالی که ریکور بر نقش "روایت و تأویل" در ساختاردهی به تجربیات انسانی متمرکز است. در ادامه به بررسی یافته‌های احتمالی در این زمینه پرداخته شده است:

ماهیت و تعریف خیال:

هانری کربن: کربن، خیال را به عنوان یک "عالم مستقل" معرفی می‌کند که بین عالم محسوس و عالم معقول قرار دارد. این عالم، فضایی است که در آن، تصاویر و مفاهیم می‌توانند بدون محدودیت‌های دنیای مادی و منطقی به وجود آیند. کربن بر این باور است که خیال، یک منبع اصلی برای آفرینش معنوی و هنری است.

پل ریکور: ریکور، خیال را از دیدگاه روایت و تأویل مورد بررسی قرار می‌دهد، او بر این باور است که خیال از طریق ساختاردهی به روایت‌ها و تأویل آن‌ها، به تجربیات انسانی معنا می‌بخشد. خیال برای ریکور، ابزاری برای بازسازی و بازتعریف تجربیات زندگی و هویت فردی است.

نقش خلاقیت در فرایندهای هنری:

هانری کربن: از دیدگاه کربن، خلاقیت در فرایندهای هنری ناشی از توانایی هنرمند در دسترسی به عالم خیال و تبدیل تجربیات و مفاهیم معنوی به آثار هنری است. او بر این باور است که هنرمندان با بهره‌گیری از خیال، قادر به خلق آثار منحصر به فردی هستند که واقعیت‌های متعالی و معنوی را بازنمایی می‌کنند.

روش

خلاقیت و خیال می‌توانند به فهم بهتر فرآیندهای روانشناختی مرتبط با آفرینش و تفسیر آثار هنری کمک کنند؟

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: با توجه به هدف پژوهش حاضر، مطالعه حاضر یک مطالعه مروری نقلی^۱ بود. برای انجام این مطالعه در گام اول سوال پژوهش تعیین شد که عبارت بود از چگونه دیدگاه‌های هانری کربن و پل ریکور در مورد خلاقیت و خیال می‌توانند به فهم بهتر فرآیندهای روانشناختی مرتبط با آفرینش و تفسیر آثار هنری کمک کنند بود. در گام دوم برای شناسایی و بازیابی مطالعات ابتدا پایگاه‌های داده و بانک نشریات Science، Scopus، PubMed، Magiran، SID، Medline و Direct انتخاب شدند و سپس با استفاده از استراتژی جستجو با ترکیب کلیدواژه‌های "خلاقیت، خیال، اثر هنری، پل ریکور، هانری کربن، دیدگاه فلسفی" در پایگاه‌های اختصاصی نظیر جستجو انجام شد. ملاک ورود به مطالعه، مطالعات علمی-پژوهشی انجام گرفته در فاصله سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ و ملاک خروج از مطالعه، نداشتن ارتباط مستقیمی با موضوع مورد بحث و همچنین تکراری بودن یافته‌های مقالات بود. پس از بازیابی مطالعات مرتبط و حذف موارد نامرتب با هدف مطالعه نسبت به بررسی کیفیت مطالعات اقدام شد. برای این منظور از فهرست بررسی کارلسن استفاده شد که مطالعات را در ۳ دسته با کیفیت بالا، متوسط و پایین دسته بندی می‌کند و ملاک تقسیم‌بندی شامل روش نمونه‌گیری، روش-گردآوری داده‌ها، تناسب طرح تحقیق با هدف پژوهش، بیان صریح یافته‌ها، نحوه تحلیل داده‌ها بود. پس از این اقدام نسبت به بررسی و خوانش مطالعات توسط دو نفر مرورگر به طور مستقل اقدام شد و از نظر ملاک‌های ذکر شده مورد مذاقه قرار گرفت. سپس به برآورد میزان توافق میان مرورگران پرداخته شد که ضریب کاپا ۰/۸۳ محاسبه شد. در نهایت کلیه منابع پس از تأیید توسط نفر سوم کنترل و تأیید شد. در گام بعدی برای ترکیب مطالعات هر یک از اسناد مورد مطالعه دقیق قرار گرفت و دیدگاه‌های دو فیلسوف درخصوص خلاقیت و خیال شناسایی شدند. در گام آخر برای اعتباریابی یافته‌ها از ۵ نفر از اساتید متخصص در حوزه فلسفه و

^۱ Narrative Review

پل ریکور: ریکور خلاقیت را در قالب فرایند روایت پردازی و تأویل مورد بررسی قرار می‌دهد. او معتقد است که خلاقیت در هنر، نتیجه توانایی هنرمند در ساختن و بازسازی روایت‌هایی است که تجربیات و احساسات انسانی را به شکلی معنادار به تصویر می‌کشند. این روایت‌ها به مخاطبان کمک می‌کنند تا به درک عمیق‌تری از زندگی و تجربیات خود دست یابند.

کاربرد خیال در روانشناسی:

هانری کربن: کربن بر این باور است که خیال، نه تنها در هنر، بلکه در فرایندهای روانشناختی نیز نقش مهمی دارد. او معتقد است که خیال به عنوان یک منبع الهام و تصویرسازی ذهنی، به انسان‌ها امکان می‌دهد تا از محدودیت‌های دنیای مادی فراتر رفته و به تجربیات معنوی و عرفانی دست یابند.

پل ریکور: ریکور بر نقش خیال در بازسازی و بازتعریف تجربیات زندگی و هویت فردی تأکید دارد. او معتقد است که از طریق روایت و تأویل، خیال به ما کمک می‌کند تا تجربیات پیچیده و متضاد زندگی را به شکلی معنادار سازماندهی و تفسیر کنیم.

شبهات‌های نظری

اهمیت خیال در آفرینش هنری:

هر دو فیلسوف بر اهمیت خیال در فرایند آفرینش هنری تأکید دارند. هرچند رویکرد آن‌ها متفاوت است، اما هر دو معتقدند که خیال نقش محوری در تولید آثار هنری دارد و به هنرمندان امکان می‌دهد تا تجربیات و مفاهیم جدیدی را به تصویر بکشند. در دیدگاه هانری کربن، خیال به عنوان یک عالم مستقل و واسطه‌ای بین عالم محسوس و معقول شناخته می‌شود که هنرمندان می‌توانند از طریق آن به واقعیت‌های متعالی و معنوی دست یابند. این عالم خیال، فضایی برای خلق تصاویر و مفاهیم بدیعی فراهم می‌آورد که از محدودیت‌های دنیای مادی فراتر می‌روند و به آثار هنری عمق و غنای بیشتری می‌بخشند. به عبارت دیگر، کربن معتقد است که خیال، منبع اصلی الهام و آفرینش هنری است و هنرمندان از طریق دسترسی به این عالم، قادر به خلق آثار هنری هستند که بازتاب‌دهنده ابعاد معنوی و عرفانی انسان است.

از سوی دیگر، پل ریکور نیز بر نقش حیاتی خیال در فرایندهای هنری تأکید دارد، اما رویکرد او بیشتر بر نقش روایت و تأویل در ساختاردهی به

تجربیات انسانی متمرکز است. ریکور بر این باور است که خیال، از طریق ایجاد و بازسازی روایت‌ها، به هنرمندان کمک می‌کند تا تجربیات و رویدادهای زندگی را به شکلی معنادار سازماندهی کنند و به آن‌ها عمق بیشتری ببخشند. به اعتقاد ریکور، روایت‌ها نه تنها ابزارهایی برای بازگو کردن وقایع هستند، بلکه ساختارهای معنایی پیچیده‌ای هستند که به هنرمندان امکان می‌دهند تا واقعیت‌های پیچیده و متضاد زندگی را به شکلی هنری بیان کنند. این رویکرد تأویلی به خیال، به هنرمندان کمک می‌کند تا از طریق خلاقیت روایی، به بازتعریف و بازسازی تجربیات شخصی و جمعی بپردازند و به مخاطبان خود امکان دهند تا از طریق این روایت‌ها، به درک عمیق‌تری از زندگی و هویت خود دست یابند.

با وجود تفاوت‌های نظری در دیدگاه‌های کربن و ریکور، هر دو فیلسوف بر این باورند که خیال، عنصر اساسی در فرایند آفرینش هنری است که به هنرمندان امکان می‌دهد تا مرزهای واقعیت را گسترش دهند و به خلق آثار هنری نوآورانه و الهام‌بخش بپردازند. خیال به عنوان یک نیروی خلاق سازنده، نه تنها در تولید آثار هنری بلکه در تفسیر و فهم آن‌ها نیز نقش کلیدی ایفا می‌کند. این تأکید مشترک بر اهمیت خیال، نشان‌دهنده نقشی است که این مفهوم در شکل‌دهی به تجربیات هنری و شناختی انسان دارد و اهمیت آن در تحقیقات بین‌رشته‌ای در حوزه‌های فلسفه، روانشناسی و هنر را برجسته می‌کند.

پیوند خلاقیت و خیال با معنویت:

هر دو فیلسوف به نوعی بر پیوند خلاقیت و خیال با معنویت و تجربه‌های متعالی تأکید دارند. این پیوند نشان‌دهنده ارتباط عمیقی است که بین فرآیند خلاقیت و تجربه‌های معنوی انسان وجود دارد. از یک سو، هانری کربن از منظر عرفانی به این موضوع می‌نگرد و خیال را به عنوان واسطه‌ای بین دنیای مادی و معنوی معرفی می‌کند. او معتقد است که خیال، فضایی است که هنرمندان می‌توانند در آن، از محدودیت‌های دنیای مادی فراتر روند و به دنیایی از تجربیات معنوی و عرفانی دست یابند. در این دیدگاه، خیال نقش مهمی در اتصال انسان به ابعاد معنوی و عمیق زندگی دارد و به هنرمندان امکان می‌دهد تا از طریق آثار خود، به انسان‌ها امکان بخشند تا به درک و شناخت بهتری از واقعیت‌های متعالی بپردازند. از سوی دیگر، پل ریکور از طریق فرایندهای روایت و تأویل به بررسی ارتباط خلاقیت و معنویت می‌پردازد. او معتقد است که از طریق روایت و تأویل، خیال به ما کمک

می‌کند تا تجربیات و رویدادهای زندگی را به شکلی معنادار سازماندهی و تفسیر کنیم و این فرآیند می‌تواند به ما کمک کند تا از ابعاد معنوی و تأملی زندگی بهتری درک کنیم. به این ترتیب، هر دو فیلسوف به نحوی به پیوند معنویت و خلاقیت تأکید دارند که این پیوند می‌تواند به نحوه فهم بهتری از نقش خیال در فرآیند آفرینش هنری و تجربه انسانی کمک کند. در این راستا، هانری کربن و پل ریکور هر یک به روش‌های متفاوتی این ارتباط را بررسی و توجیه می‌کنند. کربن از منظر عرفانی به خیال به عنوان یک ابزار معرفتی نگریسته و آن را به عنوان یک فضای مستقل از دنیای مادی و واسطه‌ای بین عالم محسوس و معقول معرفی می‌کند. او به خیال نقشی جدی در آفرینش معنویت و هنری اختصاص می‌دهد و معتقد است که این ابزار به هنرمندان امکان می‌دهد تا به عالم معنویت و جلوه‌های غیبی و عمیق‌تری از واقعیت دست یابند. در عین حال، ریکور از طریق تأویل و روایت به ارتباط خلاقیت و معنویت پرداخته و با تأکید بر اهمیت نقش روایت در فرآیندهای تفسیری، به تبیین نقش خیال در فرآیند ایجاد معنا پرداخته است. به این ترتیب، این دو فیلسوف با تأکید بر ارتباط میان خیال، خلاقیت و معنویت، به نحوی به بررسی ابعاد عمیق و معناداری این عناصر در فرآیند آفرینش هنری و تجربه انسانی می‌پردازند. این بررسی می‌تواند به فهم بهتری از نقش معنوی و فرهنگی خیال در جوامع انسانی کمک کند و به ما امکان بخشد تا از ارتباط عمیق بین ابعاد فرهنگی و هنری انسان بیشتر بفهمیم.

نقش خیال در فهم و تفسیر تجربیات انسانی:

هر دو فیلسوف بر این باورند که خیال نقش مهمی در فهم و تفسیر تجربیات انسانی دارد. این نقش اساسی خیال در تفسیر تجربیات انسانی، از دیدگاه هانری کربن و پل ریکور، به دو روش متفاوت بررسی می‌شود. کربن به اهمیت دسترسی به عالم خیال برای درک واقعیت‌های متعالی تأکید دارد. او معتقد است که خیال، به عنوان یک فضای مستقل و معنوی، امکان فراتر رفتن از محدودیت‌های دنیای مادی و به دست آوردن دیدگاهی عمیق‌تر به واقعیت‌های انسانی را فراهم می‌آورد. در دیدگاه کربن، خیال به عنوان یک آینه روحی، به انسان‌ها امکان می‌دهد تا به ابعاد معنوی و متعالی زندگی خود دست یابند و به نوعی از ارتباط معنوی با دیگران برخوردار شوند. از سوی دیگر، پل ریکور بر نقش روایت و تأویل در سازماندهی و معنا بخشیدن به تجربیات زندگی تأکید می‌کند. او به عنوان یک فیلسوف

روایت، خیال را به عنوان ابزاری برای بازسازی و تفسیر تجربیات انسانی معرفی می‌کند. روایت‌ها به اعتقاد ریکور، نه تنها برای بازگویی رویدادها و وقایع مهم در زندگی بلکه برای ساختاردهی و تفسیر بهتر آن‌ها به کار می‌روند. از این منظر، خیال به عنوان یک نیروی خلاق و سازنده، نقشی بسیار مهم در فرآیند روایت و تأویل دارد و به هنرمندان امکان می‌دهد تا از طریق این فرآیندها به دستاوردهایی عمیق‌تر از زندگی انسانی دست یابند. در نتیجه، هر دو فیلسوف به نحوی به اهمیت نقش خیال در فهم و تفسیر تجربیات انسانی تأکید دارند که این تأکید می‌تواند به فهم بهتری از طبیعت پیچیده و چندگانه تجربه انسانی کمک کند.

به طور خلاصه، هر دو کربن و ریکور به نوعی به اهمیت خیال به عنوان یک ابزار برای فهم و تفسیر تجربیات انسانی تأکید دارند. این دیدگاه‌ها، با تأکید بر ارتباط میان خیال و معنویت، نقش بسیار مهمی در فرآیند آفرینش هنری و تجربه انسانی ارائه می‌دهند. این تفکرات می‌توانند به توسعه مفاهیمی مانند خلاقیت، معنویت و هنر در حوزه‌های مختلف انسانی کمک کنند و به ما امکان بخشند تا از چندگانگی و پیچیدگی تجربیات انسانی به شکلی بهتر و عمیق‌تری درک کنیم.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش بررسی و تحلیل دیدگاه‌های دو فیلسوف برجسته هانری کربن و پل ریکور در مورد خلاقیت و خیال، و نقش این مفاهیم در فهم اثر هنری بود. برای دستیابی به این هدف، ابتدا به بررسی دیدگاه‌های هانری کربن و پل ریکور درباره خلاقیت و خیال پرداخته شد. هانری کربن به عنوان یک فیلسوف عرفانی، خیال را به عنوان یک فضای مستقل و واسطه‌ای بین دنیای مادی و معنوی معرفی کرده و به آن اهمیت زیادی داده است. از طرف دیگر، پل ریکور با تمرکز بر روایت و تأویل، خیال را به عنوان ابزاری برای ساختاردهی و معنا بخشیدن به تجربیات انسانی مطرح کرده است. این دو دیدگاه، هر کدام به نحوی به ارتباط میان خیال، خلاقیت و معنویت تأکید دارند و نقش مهمی را برای این عناصر در فرآیند آفرینش هنری و تجربه انسانی تأیید می‌کنند. سپس، اهمیت خیال در فرآیند فهم و تفسیر تجربیات انسانی بیان شد. هر دو کربن و ریکور به اهمیت خیال به عنوان یک ابزار معرفتی برای دسترسی به واقعیت‌های متعالی تأکید کرده‌اند. در دیدگاه کربن، خیال به عنوان یک فضای مستقل و عمیق،

انسان‌ها را به ابعاد معنوی و متعالی زندگی دعوت می‌کند، در حالی که ریکور خیال را به عنوان ابزاری برای ساختاردهی و تفسیر تجربیات انسانی مطرح می‌کند. این دو دیدگاه نشان می‌دهند که خیال نه تنها در فرآیند آفرینش هنری بلکه در فرآیند فهم و تفسیر تجربیات انسانی نیز نقش بسیار مهمی دارد.

در نهایت، این مطالعه نشان می‌دهد که هر دو کربن و ریکور به نوعی به ارتباط میان خیال، خلاقیت و معنویت تأکید دارند که این تأکید می‌تواند به فهم بهتری از نقش معنوی و فرهنگی خیال در جوامع انسانی کمک کند. این دیدگاه‌ها به ما امکان می‌دهند تا از ارتباط عمیق بین ابعاد فرهنگی و هنری انسان بیشتر بفهمیم و به توسعه مفاهیمی مانند خلاقیت، معنویت و هنر در حوزه‌های مختلف انسانی کمک کنند. در نتیجه، این مطالعه نقش مهمی در توسعه دیدگاه‌ها درباره فرآیند آفرینش هنری و تجربه انسانی دارد. با بررسی دیدگاه‌های هانری کربن و پل ریکور، ما می‌توانیم بهترین رویکردها و ابزارها برای فهم عمیق‌تر و شناخت بهتر از عناصر مهمی مانند خیال، خلاقیت و معنویت را برای کاربردهای مختلف در عرصه‌های هنری، روانشناسی و فلسفه بشناسیم.

به طور خلاصه، این بحث‌ها و نتایج این مطالعه ما را به فهم بهتری از نقش مهم خیال و خلاقیت در زندگی انسانی و هنر می‌رسانند. این تحلیل‌ها می‌توانند به ما کمک کنند تا ابعاد عمیق‌تری از تجربه انسانی را درک کنیم و به عنوان یک مبنای قوی برای توسعه‌ی فرهنگ هنری و فرهنگی در جوامع مدرن عمل کنند. در این مطالعه، به وضوح مشخص شده است که خیال و خلاقیت نه تنها در زمینه‌ی هنر، بلکه در تمامی ابعاد زندگی انسانی نقش مهمی دارند. با تأکید بر این نکته که خیال و خلاقیت به عنوان ابزارهایی برای فرآیند آفرینش، فهم و تفسیر تجربیات انسانی، این مطالعه ما را به سمت یک رویکرد جامع و همه‌گیر درک مفاهیم خیال و خلاقیت هدایت می‌کند. با توجه به این تحلیل‌ها، می‌توان به نتیجه‌گیری رسید که فرآیند آفرینش هنری و تجربه انسانی بدون حضور خیال و خلاقیت کامل نخواهد بود. از این رو، افزایش فهم ما از نقش این عناصر در زندگی انسانی، می‌تواند به توسعه فرهنگ هنری و فرهنگی و در نتیجه به بهبود کیفیت زندگی انسانی کمک کند. به عبارت دیگر، این مطالعه به ما اهمیت ارتباط عمیق بین خیال، خلاقیت و تجربه انسانی را آموزش می‌دهد و ما را به سمت

یک فهم بهتر و عمیق‌تر از معنای واقعی هنر و زندگی انسانی هدایت می‌کند.

این پژوهش، با تحلیل دیدگاه‌های هانری کربن و پل ریکور درباره خلاقیت و خیال و نقش آن‌ها در فهم اثر هنری، به نتایج مهمی دست یافته است. این مطالعه نشان می‌دهد که خیال و خلاقیت نه تنها در فرآیند آفرینش هنری مؤثر هستند، بلکه در تمامی ابعاد زندگی انسانی نقش بسیار مهمی دارند. دیدگاه‌های هانری کربن و پل ریکور نشان می‌دهند که خیال و خلاقیت به عنوان ابزارهایی برای فرآیند آفرینش، فهم و تفسیر تجربیات انسانی عمیق و اثرگذار هستند. همچنین، این مطالعه نشان می‌دهد که مفاهیم خیال و خلاقیت از اهمیت عمده‌ای در ساختاردهی به تجربیات انسانی، هنری و معنوی برخوردارند. از این رو، این پژوهش به دقت و اهمیت بیشتری در فهم و توسعه فرهنگ خلاقیت و هنری در جوامع مدرن توصیه می‌شود.

با توجه به نتایج این مطالعه، پیشنهادها کاربردی زیر مطرح می‌شود: برنامه‌های آموزشی متناسب با مفاهیم خیال و خلاقیت و نظریات هانری کربن و پل ریکور باید طراحی و اجرا شوند. این برنامه‌ها می‌توانند به تقویت توانمندی‌های خلاقیت و خیال در جوانان و نوجوانان کمک کنند. برنامه‌های فرهنگی و هنری باید فراهم شوند تا افراد بیشتری با مفاهیم خیال و خلاقیت آشنا شوند و از طریق هنر و فرهنگ، این مفاهیم را تجربه کنند. استفاده از رویکردهای نوین در زمینه‌های هنری، فرهنگی، و روانشناختی برای بررسی و تحلیل اثرات خیال و خلاقیت پیشنهاد می‌شود. این رویکردها می‌توانند به دقت و عمق تحلیل‌ها افزوده و نتایج را بیشتر توجیه کنند.

ادامه تحقیقات در زمینه‌ی خیال و خلاقیت با تأکید بر دسترسی به منابع متنوع و گسترده‌تر و استفاده از روش‌های تحقیق متنوع، می‌تواند به دقت و اعتبار نتایج بیشتری منجر شود. ادغام مفاهیم خیال و خلاقیت به برنامه‌های آموزشی در سطوح مختلف آموزشی، از دوره‌های ابتدایی تا مقاطع تحصیلی بالاتر، می‌تواند به توسعه فرهنگ خلاقیت و ارتقاء توانمندی‌های خلاق دانش‌آموزان کمک کند. حمایت از فعالیت‌های هنری و فرهنگی، از جمله نمایش‌های هنری، کارگاه‌های خلاقیت، و فضاهای هنری، می‌تواند به ترویج و توسعه خلاقیت و خیال در جامعه کمک کند. همچنین بهره‌گیری از روش‌های نوینی نظیر فناوری اطلاعات و ارتباطات در برنامه‌ها و فعالیت‌های مرتبط با خلاقیت و خیال، می‌تواند به افزایش مشارکت و تعامل فعال افراد و گروه‌های مختلف جامعه منجر شود. با پیگیری و اجرای

این پیشنهادها، می‌توان اثربخشی و کارایی تحقیقات و برنامه‌های مرتبط با خیال و خلاقیت را افزایش داده و به توسعه فرهنگ خلاقیت و ارتقاء سطح فرهنگی و هنری جامعه کمک کرد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری مهدی خسروی منش در رشته حکمت هنر دینی در دانشگاه ادیان و مذاهب قم است.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی می‌باشد.

نقش هریک از نویسندگان: این مقاله از رساله دکتری دانشجو مهدی خسروی منش وبه راهنمایی دکترانشالله رحمتی ومشاوره دکتر امیر مازیار استخراج شده است.

تضاد منافع: نویسندگان همچنین اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ گونه تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از اساتید راهنما و مشاور این تحقیق که در این پژوهش شرکت کردند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- کربن، هانری. (۱۳۹۴). اسلام ایرانی، چشم‌اندازهای معنوی و فلسفی. جلد دوم. ترجمه انشالله رحمتی. تهران: سوفیا.
- مرتضوی باباحیدری، سید رحمان، و نصری، امیر. (۱۳۹۷). فلسفه تطبیقی هنر با رویکرد پدیدارشناسانه هانری کربن. حکمت و فلسفه، ۲(۱۴) (پیاپی ۵۴)، ۶۴-۸۲.
- <https://sid.ir/paper/123472/fa>
- احمدی، بابک. (۱۳۸۹). حقیقت و زیبایی. ویراست سوم. تهران: نشر مرکز.

References

- Ahmadi, B. (2010). *Truth and Beauty*. Third Edition. Tehran: Nashr-e Markaz. (In Persian).
- Bucur, B., Ban, A., Vlase, S., & Modrea, A. (2023). Creativity and Generation of Ideas in the Design of Children's Toys. *Children (Basel, Switzerland)*, 10(1), 129. <https://doi.org/10.3390/children10010129>
- Corbin, H. (2015). *Iranian Islam: Spiritual and Philosophical Perspectives*. Volume Two. Translated by E. Rahmati. Tehran: Sophia. (In Persian).
- Finn, E., Torrejon Capurro, C., Bennett, M. G., & Wylie, R. (2023). Applied imagination. *Frontiers in psychology*, 14, 1275942. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1275942>
- Freystinson W. M. (2019). A Synopsis of Ricoeur's Phenomenology of the Will: Implications for Nursing Practice, Research, and Education. *Journal of holistic nursing: official journal of the American Holistic Nurses' Association*, 37(1), 87-93. <https://doi.org/10.1177/0898010118778904>
- Furstenberg C. (2021). L'éclairage sur la sollicitudeselon Paul Ricœur pour repenser le soin. *Recherche ensoinsinfirmiers*, 145(2), 7-21. <https://doi.org/10.3917/rsi.145.0007>
- Furstenberg C. (2021). L'éclairage sur la sollicitudeselon Paul Ricœur pour repenser le soin [Shedding light on Paul Ricœur's notion of solicitude in order to rethink care]. *Recherche ensoinsinfirmiers*, (145), 7-21. <https://doi.org/10.3917/rsi.145.0007>
- Hsu Y. (2019). Advanced Understanding of Imagination as the Mediator between Five-Factor Model and Creativity. *The Journal of psychology*, 153(3), 307-326. <https://doi.org/10.1080/00223980.2018.1521365>
- Huang, X., Pan, J., Xu, F., Shao, B., Wang, Y., Guo, X., & Zhou, S. (2021). Bacteria-Based Cancer Immunotherapy. *Advanced science (Weinheim, Baden-Wurttemberg, Germany)*, 8(7), 2003572. <https://doi.org/10.1002/advs.202003572>
- Josephsson, S., Öhlén, J., Mondaca, M., Guerrero, M., Luborsky, M., & Lindström, M. (2022). Using Ricoeur's notions on narrative interpretation as a resource in supporting person-centredness in health and social care. *Nursing philosophy: an international journal for healthcare professionals*, 23(3), e12398. <https://doi.org/10.1111/nup.12398>
- Kristensson Uggla B. (2022). What makes us human? Exploring the significance of ricoeur's ethical configuration of personhood between naturalism and phenomenology in health care. *Nursing philosophy: an international journal for healthcare professionals*, 23(3), e12385. <https://doi.org/10.1111/nup.12385>
- Kuhaneck, H., Spitzer, S. L., & Bodison, S. C. (2020). A Systematic Review of Interventions to Improve the Occupation of Play in Children with Autism. *OTJR: occupation, participation and health*, 40(2), 83-98. <https://doi.org/10.1177/1539449219880531>
- Kushnir T. (2022). Imagination and social cognition in childhood. *Wiley interdisciplinary reviews. Cognitive science*, 13(4), e1603. <https://doi.org/10.1002/wcs.1603>
- Maio, G. (2017). Fundamentals of an Ethics of Care. In F. Krause (Eds.) et. al., *Care in Healthcare: Reflections on Theory and Practice*. (pp. 51-63). Palgrave Macmillan.
- Missel, M., & Birkelund, R. (2020). Ricoeur's narrative philosophy: A source of inspiration in critical hermeneutic health research. *Nursing philosophy: an international journal for healthcare professionals*, 21(2), e12254. <https://doi.org/10.1111/nup.12254>
- MortezaviBabaheydari, S., & Nasri, A. (2018). Comparative Philosophy of Art with a Phenomenological Approach of Henry Corbin. *Hekmat and Philosophy*, 14(2), 64-82. (In Persian). Retrieved from <https://sid.ir/paper/123472/fa>
- Ruge, D. (2021). Student Creativity and Professional Artwork in a School Food Intervention in Denmark. In J. H. Corbin (Eds.) et. al., *Arts and Health Promotion: Tools and Bridges for Practice, Research, and Social Transformation*. (pp. 53-66). Springer.
- Russo M. T. (2021). Ricoeur's hermeneutic arc and the "narrative turn" in the ethics of care. *Medicine*,

- health care, and philosophy*, 24(3), 443–452.
<https://doi.org/10.1007/s11019-021-10020-9>
- Simonj, C., Specht, K., Andersen, I. C., Johansen, K. K., Nielsen, C., & Agerskov, H. (2018). A Ricoeur-Inspired Approach to Interpret Participant Observations and Interviews. *Global qualitative nursing research*, 5, 2333393618807395.
<https://doi.org/10.1177/2333393618807395>
- Speranza, L., Pulcrano, S., Perrone-Capano, C., di Porzio, U., & Volpicelli, F. (2022). Music affects functional brain connectivity and is effective in the treatment of neurological disorders. *Reviews in the neurosciences*, 33(7), 789–801.
<https://doi.org/10.1515/revneuro-2021-0135>
- Szajnberg N. M. (2018). Paul Ricoeur: Unraveling Enigmas in Psychoanalysis. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 66(5), 971–983. <https://doi.org/10.1177/0003065118806460>
- Tsunematsu T. (2023). What are the neural mechanisms and physiological functions of dreams?. *Neuroscience research*, 189, 54–59.
<https://doi.org/10.1016/j.neures.2022.12.017>
- Wiseman, R., & Watt, C. (2022). Experiencing the impossible and creativity: a targeted literature review. *PeerJ*, 10, e13755.
<https://doi.org/10.7717/peerj.13755>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی